

Metodika pro vysílání expertů (v rámci přenosu transformačních zkušeností)

1. Cíl

Cílem nástroje zahraniční rozvojové spolupráce České republiky (dále jen „ZRS ČR“) „Vysílání expertů do transformačních zemí“ je sdílení českých zkušeností a znalostí získaných v období transformace, tedy přechodu státu z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní, zasazenou do demokratického systému. Tyto transformační zkušenosti jsou v kontextu EU chápány jako komparativní výhoda a specifická zkušenost průřezově v různých sektorech ekonomiky a veřejné správy (justice, privatizace, změna daňového systému, budování tržního systému, decentralizace, likvidace ekologických škod minulých období, atd.), která může být předávána partnerským zemím, zejména těm s podobným politickým vývojem.

Nepřímým cílem je pak zvyšování konkurenceschopnosti českých expertů v oblasti rozvojové spolupráce a možnosti jejich zapojení do projektů financovaných jinými zdroji (významní donoři, EK, EBRD, Světová banka, atd.).

2. Kontext

Tento nový mechanismus poskytování ZRS ČR prostřednictvím České rozvojové agentury (dále jen „ČRA“) odpovídá zvýšené poptávce transformačních zemí po českých expertech a je zakotven v Plánu dvoustranné ZRS ČR. Plán vytváří novou rozpočtovou položku ČRA pro vysílání expertů, která bude v počátečním roce (2015) činit 2 mil. Kč s výhledem navýšení na 3 mil. Kč v dalších letech (2016, 2017). Jedná se o méně formalizovaný a doplňkový nástroj ZRS ČR, který by měl flexibilně odpovídat na aktuální poptávku po zkušenostech expertů v různých sektorech rozvojové spolupráce. Tento nástroj může také pokrýt doplňkové aktivity k již probíhajícím projektům v dané zemi. Nástroje ČRA na předávání transformačních zkušeností jsou komplementární k programu podpory demokracie, lidských práv a transformační spolupráce, který je administrován Ministerstvem zahraničních věcí ČR (dále jen „MZV“) (odborem lidských práv a transformační politiky).

Adresáty této formy spolupráce budou v první fázi, tedy v roce 2015, 3 pilotní země (Gruzie, Moldavsko, Srbsko)¹ a sektory, na které se v souladu s programem ZRS ČR v těchto partnerských zemích ČRA zaměřuje. Pro další roky realizace se plánuje rámec zaměřených zemí rozšířit.

Expertí, kteří budou poskytovat své konzultační služby, budou primárně odborníci působící ve veřejné správě (státní správě, územní samosprávě), doplňkově pak odborníci ze soukromého sektoru, neziskových organizací či akademičtí pracovníci.

¹ Tyto země již vyjednávají s EU o budoucím vstupu nebo podepsaly asociační dohodu s EU.

3. Oblasti expertízy

Oblast přenosu transformačních zkušeností je průřezová a do oblasti expertízy mohou spadat nejrůznější obory, jako jsou zemědělství, ekologie, průmysl, vzdělávání, zdravotnictví či sociální oblast, transformace veřejné správy a jiné. Zvláštní důraz bude kladen na zkušenosti z aproximace unijní legislativy a implementace regulačních standardů EU v různých sektorech.

4. Geografické zaměření

Přenos transformačních zkušeností probíhá v zemích, kde jsou realizovány projekty v rámci dvoustranné ZRS ČR. V pilotní fázi tohoto programu (v roce 2015) bude program probíhat pouze ve třech výše zmíněných zemích ZRS ČR. Po evaluaci pilotní fáze se od roku 2016 může program rozšířit na další země.

5. Délka pobytu v zahraničí

Expert může strávit v partnerské zemi celkem až 25 kalendářních dní v roce (z toho maximálně 2 dny mohou představovat cestu tam a zpět, ostatní dny jsou pracovní v rámci jednotlivých výjezdů). Délka a počet zahraničních misí expertů budou maximálně reflektovat požadavky partnerské organizace a předmět plnění.

6. Jak mechanismus vysílání expertů funguje

ČRA ve spolupráci s příslušnými zastupitelskými úřady ČR (dále jen „ZÚ“) informují relevantní místní státní instituce a zahraniční dárce, kteří v partnerských zemích působí, o novém nástroji Vysílání expertů do transformačních zemí. Dle finančních možností v daném roce ČRA průběžně vyzývá ZÚ v partnerských zemích, aby informovaly místní partnery v ZRS ČR o možnosti žádat o poskytnutí českého experta v rámci přenosu transformačních zkušeností. ZÚ oslovuje především ty partnery, kteří mají na starosti koordinaci rozvojové spolupráce v zemi, případně partnery, v jejichž gesci jsou sektory, v nichž ZRS ČR dlouhodobě v zemi působí, případně instituce dle svého uvážení ve vztahu k aktuální situaci v zemi (např. přechod k decentralizovanému systému veřejné správy, legislativní změny spojené s přístupovými jednáními s EU apod.).

ZÚ průběžně zasílá ČRA jím doporučené vyplněné žádosti o poskytnutí experta², a to zpravidla do 1 týdne od obdržení žádosti společně s vyjádřením ZÚ.

ČRA nejpozději do 2 týdnů od obdržení žádosti a stanoviska ZÚ rozhodne o realizaci expertní spolupráce³. Výsledek rozhodnutí bezodkladně sdělí ZÚ a partnerovi.

² Vzor žádosti o vyslání experta v příloze č. 1 této metodiky.

³ V případě nutnosti vyžádání dodatečných informací od partnera se tato lhůta může prodloužit. V případě, že partner do jednoho týdne od vyzvání k doplnění informací tyto informace neposkytne, bude od realizace odstoupeno.

Pokud je žádost o poskytnutí experta schválena, přistoupí ČRA k ověřování dostupnosti požadovaných expertů z ČR a informuje příslušný ZÚ a partnera o současných a následujících krocích.

Oprávnění žadatelé:

Oprávněnými žadateli o tuto formu spolupráce jsou instituce veřejné správy v partnerských zemích ZRS ČR (na všech úrovních státní správy, tzn. i regionální a místní samospráva včetně „public private partnership“). Dalšími oprávněnými žadateli o spolupráci jsou zahraniční dárci, společně s partnerskou institucí, kteří v partnerské zemi působí a činnost českého experta přispěje ke zvýšení dopadu jejich již probíhajícího či plánovaného projektu.

Podání žádosti:

Žadatel podává vyplněný formulář na ZÚ v partnerské zemi. ČRA případně požádá o zaslání dodatečných informací prostřednictvím kontaktu, který žadatel uvede v žádosti.

Formální ukotvení s žadatelem

ČRA podepíše s žadatelem Memorandum o spolupráci, ve kterém budou ukotveny závazky obou stran (spoluúčast, termíny, atd.).

7. Přidaná hodnota

a) pro vyjíždějící experty

Účast v programu umožní expertům se aktivně podílet na předávání českých zkušeností z transformačních procesů, kterými Česká republika v nedávné době prošla, a tímto se zapojit do ZRS ČR.

Dále budou mít experti příležitost:

- navázat nové kontakty v oboru své působnosti,
- seznámit se s novými pohledy či problematikou v oblasti své specializace,
- získat zkušenosti s prací v multikulturním prostředí,
- získat reference pro účast ve twinningových programech EU apod.

b) pro ZRS ČR

Hlavním přínosem by měly být návrhy na intenzivnější využití transformační zkušenosti ČR v bilaterální a multilaterální ZRS. Uplatnění dosavadních transformačních zkušeností přispěje k budování hlubšího partnerství pro rozvoj a celkové zvýšení efektivnosti ZRS ČR, zejména by mělo:

- zlepšit znalost místního prostředí,
- flexibilněji reagovat na potřeby partnerských zemí,
- zvýšit viditelnost ZRS ČR v zemi i vůči ostatním donorům,
- založit příležitosti pro budoucí spolupráci (v rámci ZRS ČR i mimo ni).

8. Kdo se může zapojit do spolupráce

Do programu se mohou zapojit níže uvedené osoby, které mají zkušenosti s transformačními procesy:

- Primárně experti z institucí veřejné správy na všech úrovních (státní správa, regionální a místní samospráva);
- Odborníci ze soukromého sektoru nebo nevládní neziskové organizace (včetně církevních organizací);
- Odborníci z profesních komor a svazů, obchodních asociací (např. obchodní komory, průmyslové asociace, asociace podnikatelů, asociace malých středních podniků, družstevní svazy, sociální partneři – tj. národně uznávané odborové svazy a svazy zaměstnavatelů).

9. Profil experta

Vyslaný expert musí splňovat požadavky na vzdělání, odbornost a praxi specifikovanou v konkrétní žádosti o experta. Obecně platí, že jsou upřednostňováni experti, kteří mají relevantní zkušenosti v požadovaném oboru, včetně znalosti cizího jazyka (angličtiny, případně ruštiny, aj. dle konkrétních žádostí). Výhodou je zkušenost z obdobného předávání zkušeností zvláště v rozvojových zemích či předchozí působení v zemi či regionu žadatele.

10. Výběr experta

Výběr nejvhodnějších kandidátů pro jejich vyslání je primárně zaměřen na jednotlivá česká resortní ministerstva a organizace jim podřízené. Každé ministerstvo disponuje kontaktní osobou, tzv. „Focal point“ (ve většině resortů jde o pracovníka zahraničního odboru), která je s programem obeznámena, a je schopna doporučit a oslovit vhodného experta ze svého resortu či podřízených institucí. V případě více zájemců proběhne výběrové řízení. Vybrán bude ten expert, jehož vzdělání a zkušenosti budou nejvíce odpovídat požadavkům.

V případě neúspěchu nalézt vhodného experta v rámci státní správy bude osloven také soukromý sektor, zastřešující organizace místních a regionálních samospráv (svaz měst a obcí ČR, agrární komora ČR), neziskové organizace, či další relevantní instituce, a sice formou výzvy na webových stránkách ČRA s jasně danými požadavky na experta a kritérii hodnocení. Bude vybrán ten expert, který bude svým vzděláním a zkušenostmi nejvíce odpovídat požadavkům.

S expertem vybraným v rámci výběrového řízení pak bude uzavřena smlouva o dílo/spolupráci.

Pomocným nástrojem pro identifikaci expertů bude databáze expertů, kterou ČRA vytvoří ve spolupráci s výzkumným projektem Ústavu mezinárodních vztahů na zmapování české transformační zkušenosti.

11. Co se od expertů očekává

Expertní podpora může mít formu např. konzultace, semináře, spolupráce na přípravách podkladových materiálů (např. úpravy legislativy v rámci acquis EU apod.).

Vybraný expert poskytne své odborné služby na základě specifické poptávky zahraničního partnera v několika fázích realizace přenosu transformační zkušenosti:

- Přípravná fáze v ČR – analýza relevantní podkladů a strategických dokumentů, které pak budou využity v dalších fázích.
- Práce v terénu – probíhá vlastní expertní činnost v zemi žadatele ve spolupráci s partnerským subjektem, včetně potřebných jednání s dalšími zainteresovanými stranami, poskytuje odborné konzultace či školení dle zadání.
- Práce na dálku - na práci v terénu dle specifikace jednotlivých expertních misí může navazovat práce v ČR po návratu z cesty, která spočívá ve zpracování informací a materiálu získaného v terénu.
- Zpětná vazba – po návratu z mise a po dokončení všech dalších souvisejících činností v rámci předmětu plnění expert předloží ČRA závěrečnou zprávu o průběhu expertní činnosti.

Součástí specifikace předmětu plnění je vymezení, v jakých etapách projekt probíhá, a v jakém poměru probíhají práce v terénu a práce na dálku. Na základě počtu etap může být zasilání zpráv rozčleněno na několik dílčích průběžných zpráv. Na závěr expert předkládá závěrečnou zprávu za celý předmět plnění (viz. bod č. 14).

12. Smlouva

V případě vyslání experta, který je zaměstnancem ČR, tj. ministerstva, jeho příspěvkové organizace, apod. může být expertní činnost vykonávána na základě:

- rozpočtového opatření (lze použít i pro refundaci nákladů) se zaměstnavatelem experta
- přímé dohody s expertem při poskytnutí neplaceného volna u zaměstnavatele (dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti)

Pokud bude vyslán expert ze soukromé sféry či územní samosprávy, bude smlouva řešena a uzavřena přímo s ním (např. smlouva o dílo/spolupráci v případě podnikatele, dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti).

13. Finanční kompenzace

Expert je odměňován za každou účelně vynaloženou hodinu spojenou s realizací projektu v ČR v částce max. 1 500,- Kč (včetně DPH, pokud je expert plátcem DPH). Během zahraniční expertní cesty je hrazena částka max. 12 000,- Kč za každý den strávený v zahraničí vč. dnů strávených na cestě (či poměrná část dle obecně platných směrnic)⁴.

⁴ Zde prosím pro srovnání uvést per diem v rámci projektů EU

Vedle odměny za vlastní expertní činnost v partnerské zemi jsou expertovi hrazeny jeho nutné náklady a výdaje spojené s působením v místě. Zahrnuty jsou náklady na ubytování, mezinárodní a místní dopravu, platby za místní služební telefon a další nutné náklady, které souvisí s předmětem plnění experta., Doporučuje se tyto náklady blíže specifikovat před zahájením zahraniční cesty. Náklady, které nesouvisí přímo s účelem cesty, hrazeny nejsou.

Expertovi lze poskytnout zálohu, a to max. do výše předpokládaných nákladů na dopravu včetně cestovního pojištění, nákladů na ubytování v místě a diet.

Za účelem snadnějšího působení experta v místě, bude o jeho vyslání ČRA vždy předem informovat rezidentní ZÚ v přijímající zemi.

- **Diety – cestovní náhrady spojené s působením v partnerské zemi**

Během zahraniční cesty jsou expertovi vypláceny diety za každý den včetně dnů strávených cestou, případně za poměrnou část dne, a to dle zákonných nároků.

- **Ubytování**

Expert si zajistí ubytování v místě výkonu pracovní činnosti, je rovněž odpovědný za úhradu veškerých nákladů spojených s ubytováním. ČRA poskytne expertovi (případně ve spolupráci se ZÚ v partnerské zemi) seznam doporučených ubytovacích zařízení.

Náklady spojené s ubytováním budou uhrazeny expertem na místě.

- **Víza**

Pokud s partnerskou zemí, ve které bude probíhat expertní činnost, existuje vízový styk, expert je povinen podat žádost o vízum na příslušném ZÚ a uhradit poplatek za vystavení víza.

ČRA expertovi poskytne informace týkající se vízového procesu a součinnost s partnerskou institucí pro přípravu a zaslání zvacího dopisu, který bude podkladem pro žádost o vydání víza. Vízové poplatky budou expertovi proplaceny ČRA na základě doložených účtů/faktur.

- **Pojištění a očkování**

Expert je povinen si veškerá **pojištění** spojená s cestou a výkonem pracovní činnosti v partnerské zemi zajistit sám, náklady na toto pojištění budou proplaceny až do limitu 500 Kč/den a vždy na základě skutečných nákladů doložených účty/fakturami.

V případě, že jsou pro vstup do partnerské země nutná povinná **očkování**, expert je povinen tato očkování absolvovat. Náklady na tato povinná očkování budou následně proplaceny na základě doložených účtů/faktur. Expertovi nevzniká nárok na proplacení nákladů spojených s očkováními, která nejsou pro vstup do země povinná.

- **Úhrada ostatních nákladů**

Náklady spojené s účastí na expertní misi v partnerské zemi v souladu s aktivitami dle předmětu plnění budou proplaceny jen na základě účtů/faktur a ostatních dokumentů, které expert doloží spolu se žádostí o úhradu těchto nákladů.

Pro úhradu cestovních nákladů je spolu s fakturou nutné doložit originály jízdenek, palubních vstupenek a jiných dokladů ověřujících skutečnost, že nárok proplacení nákladu skutečně vznikl. Veškeré výlohy v jiných měnách budou proplaceny na základě směnného kurzu, který je uveden na dokladu o směně měny (např. účet ze směnárny nebo finanční instituce), popřípadě dle oficiálně vyhlášených kurzů ČNB⁵, které jsou publikovány měsíčně.

14. Závěrečná zpráva po ukončení aktivit experta

Expert je povinen do 30 dnů po ukončení pracovní činnosti dle předmětu plnění dodat požadované výstupy (doporučení, analýza, návrhy budoucích kroků, atd.) a zúčastnit se debriefingu s příslušnými odpovědnými pracovníky ČRA.

Za účelem zpětné vazby vyplní žadatel dotazník dle vzoru ČRA a informace v něm obsažené budou ČRA sloužit jako hodnocení práce a profesní odbornosti experta. ČRA na základě těchto podkladů vystaví reference pro jeho další expertní mise v rámci nástrojů ZRS ČR, případně nástrojů EU a jiných dárců.

⁵ http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_ostatnich_men/kurzy.jsp

Příloha č. 1 – Žádost o experta

 <p>CZECH REPUBLIC DEVELOPMENT COOPERATION</p> <p><i>Expert Request Form</i></p>		<p>Request number: (Allocated by the Czech Development Agency)</p>
Title:		
Expected field of expertise:		
Partner country:		Region/town/locality:
Expected Start and End Dates: From ____ Until ____		Total amount of days in the field:
Expected Czech ODA financial contribution (EUR):		Estimated co-financing from the partner institution (financial contribution in EUR/ in kind in detail)
<p>Applicant / Partner Institution: <i>Name, type, mail and web address of partner institution; name and position of responsible manager/contact person, phone, fax, e-mail.</i></p>		
CONTEXT AND RATIONALE		
<p>Context: <i>Problem analysis. Please explain current situation and why the expert is requested (what is his/her added value).</i></p>		
<p>Expected outputs and outcomes: <i>Please, explain, what is expected from the expert in detail (elaboration of analysis, seminar, forum, etc.) and when and how those outcomes will be used.</i></p>		

Role of the applicant/partner organisation and roles of other key partners:

Please describe briefly the roles and responsibilities of key project stakeholders and their relation towards the expert (towards his/her work).

Complementarity:

Analysis of other relevant development interventions executed by the government (or) in co-operation with other donors, complementarity of the requested intervention with activities carried out so far.

Date and Signature:

Place, date, name of authorised person within applicant institution and his/her signature, stamp.